

STANOVISKO MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI
K SOUČINNOSTNÍM DOTAZŮM SOUDNÍCH
EXEKUTORŮ NA PLÁTCE MZDY POVINNÝCH

MSP-137/2019-ODKA-ORG/3

0100204003737514

Praha, leden 2020

I. ÚVOD

1. Účelem tohoto stanoviska je s ohledem na ochranu práv stěžovatelů i soudních exekutorů veřejně deklarovat, na jakém právním základě, v jakém rozsahu a za jakých podmínek jsou podle názoru Ministerstva spravedlnosti (dále jen „*ministerstvo*“) soudní exekutoři oprávněni požadovat součinnost od plátců mzdy povinných.
2. Důvodem zpracování tohoto stanoviska jsou poznatky ministerstva z praxe svědčící o panujících nejasnostech ohledně právního základu a rozsahu součinnosti, kterou může soudní exekutor požadovat, a ohledně podmínek jejího poskytnutí, a z toho vyplývající nejednotné praxe jednotlivých soudních exekutorů.
3. Ministerstvo je rovněž obeznámeno s případy, kdy excesivní postup soudního exekutora vedl k nepřiměřené administrativní zátěži plátců mzdy součinnostními dotazy, k vyžadování informací, které zákoník práce plátcí mzdy zakazuje od zaměstnance zjišťovat, a ke stanovování příliš krátkých lhůt pro odpovědi.
4. Potenciální nepříznivé důsledky pro plátce mzdy jsou přitom o to citelnější, že neposkytnutí součinnosti ve stanovené lhůtě může vést i opakovaně k uložení pořádkové pokuty.
5. Zároveň však informace poskytnuté plátcí mzdy soudním exekutorům mají výrazný vliv na vedení exekučního řízení, jelikož na jejich podkladě exekutor mimo jiné stanovuje ve smyslu § 58 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*exekuční řád*“), další postup v exekučním řízení.
6. Za těchto okolností považuje ministerstvo za vhodné podrobněji vysvětlit, jak posuzuje postup soudních exekutorů v souvislosti s požadavky na součinnost plátců mzdy povinných s ohledem na práva dotčených subjektů na straně jedné a efektivitu exekučního řízení na straně druhé.
7. Toto stanovisko nepodává závazný výklad zákonných ustanovení, k němuž je oprávněn pouze soud. Vyjadřuje nicméně právní názor ministerstva jakožto dohledového orgánu. Ministerstvo se s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu bude tímto stanoviskem řídit při výkonu dohledové činnosti podle § 7 exekučního řádu.
8. Text tohoto stanoviska je zveřejněn na webových stránkách ministerstva (www.justice.cz). Může být měněn či doplňován v závislosti na vývoji relevantních právních předpisů a judikatury a poznatcích z dohledové praxe.

II. RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA A JUDIKATURA

9. Podle § 33 odst. 1 exekučního řádu jsou soudy, orgány státní správy a samosprávy, obce a jejich orgány, notáři a právnické a fyzické osoby, rozhodují-li o právech a povinnostech, povinni sdělit exekutorovi na jeho písemnou žádost údaje o majetku povinného, které jim jsou známy z jejich úřední činnosti.
10. Podle § 34 odst. 2 věty první exekučního řádu jsou třetí osoby povinny poskytnout exekutorovi součinnost podle § 33 exekučního řádu bez zbytečného odkladu, a je-li to technicky možné, v elektronické podobě; nesplní-li tuto povinnost, jsou povinny

oprávněnému a exekutorovi nahradit újmu, která tím oprávněnému nebo exekutorovi vznikne. Podle § 34 odst. 4 exekučního řádu může soudní exekutor za nesplnění povinností uvedených v § 33 uložit třetím osobám pořádkovou pokutu.

11. Podle § 128 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o.s.ř.“), je každý povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí. Ustanovení § 139 odst. 3 tím není dotčeno. Odmítnout soudu sdělit tyto skutečnosti může jen ten, kdo by tak mohl učinit jako svědek podle § 126 odst. 1.
12. Podle § 53 odst. 1 o.s.ř. tomu, kdo hrubě ztěžuje postup řízení zejména tím, že se nedostaví bez vážného důvodu k soudu nebo neuposlechne příkazu soudu, nebo kdo ruší pořádek, nebo kdo učinil hrubě urážlivé podání anebo nesplnil povinnosti uvedené v § 294, 295 a 320ab, může předseda senátu uložit usnesením pořádkovou pokutu do výše 50 000,- Kč.
13. Podle § 316 odst. 4 písm. b) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“), nesmí zaměstnavatel vyžadovat od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem uvedeným v § 3. Nesmí vyžadovat informace zejména o rodinných a majetkových poměrech, to neplatí, jestliže je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, a je-li tento požadavek přiměřený, nebo v případech, kdy to stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis. Tyto informace nesmí zaměstnavatel získávat ani prostřednictvím třetích osob.
14. Ústavní soud v odůvodnění usnesení sp. zn. II. ÚS 456/14 ze dne 15. 4. 2014 zmínil odůvodněnost požadavku na součinnost, když uvedl, že *„jakkoliv lze váhat nad tím, zda je v pořádku, aby do rozsahu poskytovaných informací spadal požadavek na poskytnutí adresy, telefonního čísla nebo e-mailu manžela povinného, podstatné pro danou věc je, že stěžovatel neposkytl soudnímu exekutorovi vůbec žádné informace (tedy ani informace o mzdě, charakteru pracovního poměru a případných srážkách ze mzdy), ačkoliv k tomu měl na základě zákona povinnost“*.
15. Zásadou přiměřenosti v exekučním řízení se zabýval Městský soud v Praze v usnesení č. j. 11 A 76/2015-37 ze dne 10. 3. 2016, když v odůvodnění usnesení mimo jiné uvedl, že princip přiměřenosti je nutno vztáhnout na veškerou činnost soudního exekutora v exekuci.

III. IDENTIFIKOVANÉ PROBLÉMY A STANOVISKO MINISTERSTVA

16. V rámci dosavadního výkonu dohledové činnosti se ministerstvo setkává zejména s nejasnostmi a problémy souvisejícími se zákonným zmocněním k požadování součinnosti ve vztahu k plátcům mzdy, s rozsahem součinnostních dotazů soudních exekutorů na plátce mzdy povinných a se lhůtami, které soudní exekutoři stanovují pro odpovědi plátců mzdy povinných.

Zákonné zmocnění

Popis problému

17. Ustanovení § 33 a násl. exekučního řádu vymezují subjekty povinné k součinnosti, mezi nimiž nejsou explicitně zahrnuti plátcí mzdy. Podle § 128 o.s.ř. je každý povinen soudu sdělit skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí.
18. Z této právní úpravy jasně nevyplývá, zda se problematika součinnosti plátců mzdy se soudními exekutory řídí výlučně exekučním řádem, zda se řídí exekučním řádem a podřízeně občanským soudním řádem, nebo zda se řídí výlučně občanským soudním řádem. Od této otázky se odvíjí rovněž otázka, zda a případně na jakém právním základě může být plátcí mzdy uložena případná pořádková pokuta.
19. Jak v této souvislosti obecně vyplývá ze stanoviska Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 200/2005, tam, kde exekuční řád na konkrétní otázku výslovně neodpovídá, je přiléhavé dát přednost úpravě zakotvené v občanském soudním řádu před názorem, že i bez toho je daná úprava exekučního řádu úplná a použitelnost občanského soudního řádu je vyloučena.
20. Aplikace tohoto obecného východiska v judikatuře nižších soudů však není řešena jednoznačně.
21. V rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 21 Co 722/2012 tak odvolací soud konstatoval, že s ohledem na § 52 odst. 1 a § 55b odst. 1 exekučního řádu může soudní exekutor na základě ustanovení § 128 o.s.ř. požadovat součinnost po subjektu, který není zahrnut ve výčtu § 33 exekučního řádu, a v případě, že součinnost nebude poskytnuta, může takovému subjektu udělit pořádkovou pokutu na základě § 53 odst. 1 o.s.ř.
22. Krajský soud v Ostravě v rozhodnutí sp. zn. 66 Co 1036/2011 uvedl, že pokud odvolatel není žádným ze subjektů dle § 33 exekučního řádu, který by měl povinnost poskytnout soudnímu exekutorovi součinnost, je pojmově vyloučeno udělení pořádkové pokuty odvolateli. Odvolací soud k tomu doplnil, že považuje za nepřípustný rozšiřující výklad ust. § 33 exekučního řádu. Zákonodárce podle soudu v tomto ustanovení vyčerpávajícím způsobem vymezil rozsáhlý okruh subjektů, které jsou povinny poskytnout soudnímu exekutorovi součinnost, s tím, že je evidentní, že by další rozšíření uvedeného okruhu subjektů bylo nutno považovat za nežádoucí.
23. Krajský soud v Hradci Králové pak v rozhodnutí sp. zn. 26 Co 593/2008 konstatoval, že exekutor nebyl oprávněn v exekučním řízení postupovat ve vztahu k peněžnímu ústavu podle § 128 o.s.ř., ale pouze podle § 33 odst. 4 exekučního řádu. Ustanovení § 33 exekučního řádu je podle soudu třeba s ohledem na subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení považovat za úpravu speciální vůči úpravě součinnostní povinnosti provedené v § 128 o. s. ř., mající vůči ní aplikační přednost.
24. Odborná literatura k § 128 o.s.ř. konečně uvádí, že se toto ustanovení nepoužije, pokud se sdělování skutečností řídí zvláštní úpravou (například § 33 a násl. exekučního řádu).¹ Z této formulace však jednoznačně nevyplývá, zda se na součinnost v exekučním řízení § 128 o.s.ř. nepoužije vůbec, nebo zda může součinnost podle § 128 o.s.ř. být požadována pouze po těch subjektech, které nejsou zahrnuty v § 33 a násl. exekučního řádu.

¹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. Občanský soudní řád. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 551

Stanovisko ministerstva

25. Ministerstvo je toho názoru, že plátcí mzdy nejsou zahrnuti ve výčtu v § 33 a násl. exekučního řádu, neboť zejména nejsou právníckými či fyzickými osobami rozhodujícími o právech a povinnostech.
26. Zároveň se ministerstvo domnívá, že s ohledem na smysl a účel zákonné úpravy exekučního řízení je namístě vykládat zákonnou úpravu tak, že po plátcích mzdy může být soudními exekutory v přiměřeném rozsahu vyžadována součinnost. Plátcí mzdy totiž z povahy věci disponují informacemi relevantními pro exekuční řízení a rozhodování v něm.
27. Ministerstvo proto zastává stanovisko, že soudní exekutor může požadovat po plátcích mzdy v níže vymezeném rozsahu součinnost na základě § 128 o.s.ř. ve spojení s § 52 odst. 1 a § 55b odst. 1 exekučního řádu. V případě, že neposkytnutí součinnosti hrubě ztěžuje postup exekučního řízení, může vést k uložení pořádkové pokuty podle § 53 odst. 1 o.s.ř.

Přiměřený rozsah součinnostních dotazů na plátce mzdy

Popis problému

28. Z poznatků dohledového orgánu byly identifikovány tři problematické kategorie informací, které soudní exekutoři požadují po plátcích mzdy povinných v žádosti o poskytnutí součinnosti:
 - a. informace, které plátce mzdy od svého zaměstnance nesmí zjišťovat podle zákoníku práce;
 - b. informace, které nejsou relevantní pro provádění srážek ze mzdy;
 - c. informace, které si je soudní exekutor schopen zjistit jiným způsobem.

Stanovisko ministerstva

29. Přístup ministerstva k posouzení přiměřenosti rozsahu součinnostního dotazu na plátce mzdy se odvíjí od role tohoto subjektu v exekučním řízení.
30. Plátce mzdy povinného je v exekučním řízení subjektem, který dlužníkovi vyplácí mzdu či jiný příjem, z něhož je povinen na základě exekučního příkazu provést příslušnou srážku, jejíž výpočet je stanoven právními předpisy. Tak dochází za pomoci plátce mzdy k uspokojení oprávněného a také nákladů samotného soudního exekutora.
31. Dohledový orgán s ohledem na tuto roli plátce mzdy vychází z obecného pravidla, podle něž je plátce mzdy povinen poskytnout soudnímu exekutorovi informace, jež se vážou k výši vypláceného příjmu, jeho právnímu základu a k otázce, zda jsou z tohoto příjmu uspokojováni jiní věřitelé. Tato povinnost se vztahuje zejména na:
 - sdělení, zda je se zaměstnancem uzavřena pracovní smlouva, dohoda o pracovní činnosti nebo dohoda o provedení práce,
 - předpokládané trvání pracovního poměru či dohody,
 - výši čisté mzdy za období posledních nejvýše 6 měsíců,
 - informace o srážkách, které jsou plátcem již ze mzdy prováděny (výše srážky a subjekt, pro který je sráženo),

- výplatní termín,
 - pořadí vymáhané pohledávky.
32. Soudní exekutor prostřednictvím součinnostních dotazů nesmí po plátcí mzdy povinného požadovat informace, které plátce mzdy od svého zaměstnance nesmí zjišťovat podle zákoníku práce, informace, které nejsou relevantní pro provádění srážek ze mzdy, ani informace, které si je schopen zjistit jiným způsobem. Toto pravidlo se vztahuje zejména na:
- informace o rodinných poměrech povinného (například počet dětí),
 - informace o majetkových poměrech povinného (například identifikaci motorového vozidla, kterým se povinný dopravuje do práce),
 - číslo účtu, na který je povinnému zasílána mzda, či kód banky,
 - telefonní číslo a e-mailovou adresu povinného,
 - adresu povinného.
33. Ministerstvo uznává, že soudní exekutor může v rámci součinnosti ve zvláště odůvodněných případech legitimně požadovat informace nespádající do kategorií vypočtených v bodě 31 výše, na něž se však zároveň nevztahuje žádná z výluk vypočtených v bodě 32 výše. Budou-li takové informace soudním exekutorem požadovány, je soudní exekutor povinen žádost o ně konkrétně odůvodnit. Ministerstvo bude v rámci své běžné dohledové činnosti posuzovat přiměřenost žádostí soudního exekutora o takové informace podle konkrétních okolností případu, přičemž bude vycházet z obecné role plátce mzdy popsané výše. Toto pravidlo se vztahuje zejména na:
- výpis všech došlých exekučních příkazů či výkonů rozhodnutí s uvedením data doručení, případně data doručení prvnímu plátcí mzdy,
 - zaslání výplatních pásek či mzdového listu za určité období,
 - objem předchozích pohledávek,
 - časový předpoklad, kdy budou prováděny srážky pro danou pohledávku.

Lhůty poskytnuté plátcům mzdy pro odpověď na součinnostní dotaz

Popis problému

34. Soudní exekutoři v některých případech požadují po plátcích mzdy odpovědi na součinnostní dotazy ve lhůtách několika málo dnů. Ve většině případů však žádá soudní exekutor plátce mzdy o součinnost za situace, kdy již byl vydán exekuční příkaz k provedení exekuce srážkami ze mzdy povinného. Žádost o součinnost je v takovém případě plátcí mzdy doručena společně s exekučním příkazem. Postižení mzdy povinného tedy není závislé na odpovědi plátce mzdy na součinnostní dotaz, neboť exekuční příkaz byl vydán na základě informací, které soudní exekutor o plátcí mzdy povinného získal jiným způsobem. Za takové situace je nepřiměřené a nadbytečné požadovat od plátců mzdy odpověď na součinnost ve lhůtě několika málo dnů, když jejich odpověď není pro postižení mzdy rozhodná.

Stanovisko ministerstva

35. Ministerstvo připomíná, že exekuční řád stanoví exekutorům zákonné lhůty v rozsahu 7 až 30 dnů (například lhůta 7 dnů pro vyhovění návrhu na odklad exekuce, lhůta 15 dnů určená k výzvě účastníkům řízení, aby se vyjádřili k návrhu na zastavení exekuce, nebo lhůta 30 dnů lhůtu pro vyhovění návrhu na zastavení exekuce).
36. S ohledem na tento rozsah zákonných lhůt považuje dohledový orgán za standardní lhůtu pro poskytnutí součinnosti 15 dnů; ve zvláště odůvodněných případech může být tato lhůta zkrácena, nikoliv však na méně než 7 dnů.

V Praze dne 14. 1. 2020

Zpracovatel: Odbor dohledu a kárné agendy, Ministerstvo spravedlnosti